

INSTITUTUL NAȚIONAL AL JUSTIȚIEI

*Anexa nr. 22
la Hotărârea Consiliului INJ
nr. 7/3 din 10 martie 2025*

CURRICULUM
la disciplina
„PSIHOLOGIE COMPORTAMENTALĂ ȘI INVESTIGATIVĂ”
(candidați la funcții de judecător și de procuror)

AUTOR:
Inga PLATON,
Dr. în psihologie,
formator INJ

_____ **AVIZAT**
Șef al Direcției instruire și cercetare,
Ecaterina POPA

CHIȘINĂU, 2025

I. PRELIMINARII

Investigația judiciară a infracțiunilor reprezintă un domeniu exclusiv al agențiilor de aplicare a legii, desfășurată de instituții specializate în activitatea judiciară. În acest proces, **psihologia judiciară** joacă un rol esențial, oferind instrumente pentru interpretarea și evaluarea comportamentului uman în cadrul sistemului de justiție penală. Studiul acestui domeniu contribuie la o mai bună înțelegere a dinamicii infracționale, a procesului de investigație și a mecanismelor decizionale în tribunal și penitenciar.

Psihologia judiciară nu se limitează doar la analiza psihologică a infractorilor prin tehnici de *profiling*, ci vizează o abordare integrată asupra tuturor actorilor implicați în actul infracțional: infractor, victimă, martor și anchetator. Aceasta implică interpretarea și evaluarea manifestărilor comportamentale, a trăsăturilor de personalitate și a interacțiunilor dintre acești subiecți în diverse etape ale procesului judiciar.

Un element central în aplicarea psihologiei judiciare îl reprezintă **studiul personalității** în context infracțional. Înțelegerea trăsăturilor psihologice și a factorilor care contribuie la comportamentul infracțional sau victimal este esențială pentru formularea profilului psihologic al infractorului și al victimei. Acest aspect devine și mai relevant în analiza unor fenomene precum **Sindromul Stockholm**, unde victima dezvoltă o legătură psihologică paradoxală cu agresorul, influențând astfel desfășurarea investigației și a procesului judiciar.

În cadrul investigațiilor penale, **detectarea minciunii** și identificarea comportamentului simulat sunt aspecte fundamentale în stabilirea adevărului. Metodele moderne de analiză comportamentală, inclusiv tehnici de interogatoriu, detectarea microexpresiilor, analiza limbajului corporal și testele psihologice, contribuie la evaluarea credibilității declarațiilor martorilor, suspectilor și inculpaților. Aceste tehnici sunt utilizate pentru a sprijini procurorii și judecătorii în luarea deciziilor fundamentate pe o înțelegere aprofundată a comportamentului uman.

Curriculumul disciplinei „**Psihologie judiciară**” este conceput pentru a răspunde cerințelor actuale de formare a judecătorilor și procurorilor, abordând patru teme esențiale: rolul psihologiei în sistemul judiciar, structura și trăsăturile personalității, profilul psihologic al infractorului și victimei, precum și investigarea psihologică a minciunii.

Ca domeniu științific și aplicativ, **psihologia judiciară** oferă un cadru complex de analiză a comportamentului uman în procesul judiciar. Scopul disciplinei este dezvoltarea competențelor necesare procurorilor și judecătorilor pentru interpretarea și analiza aspectelor psihologice ale subiecților implicați în cazuri penale, precum și înțelegerea și aplicarea tehnologiilor psihologice moderne în activitatea judiciară.

II. COMPETENȚE

În urma studiului disciplinei „**Psihologie judiciară**”, audienții vor dezvolta următoarele competențe:

- **Analizarea rolului psihologiei în sistemul judiciar**, inclusiv în investigațiile penale, procesul decizional din tribunal și mediul penitenciar, pentru o mai bună înțelegere a dinamicii judiciare și a comportamentului infracțional;

- **Identificarea și interpretarea structurilor și trăsăturilor personalității** relevante în context judiciar, aplicând concepte din psihologia personalității pentru evaluarea infractorilor, victimelor și altor participanți la procesul judiciar;
- **Elaborarea profilului psihologic al infractorului și victimei**, analizând tipologiile infracționale, mecanismele psihologice ale victimizării și sindromul Stockholm pentru a sprijini investigarea și fundamentarea deciziilor judiciare;
- **Aplicarea metodelor psihologice în investigarea minciunii**, utilizând tehnici de detectare a comportamentului simulat și de analiză a declarațiilor pentru a evalua credibilitatea martorilor, suspectilor și inculpaților;
- **Dezvoltarea competențelor psiho-intelectuale și etico-profesionale**, esențiale pentru procurori și judecători în gestionarea situațiilor de stres, luarea deciziilor echilibrate și menținerea unei abordări obiective în actul de justiție;
- **Utilizarea și integrarea modelelor științifice din psihologia judiciară** în investigarea și procesul decizional, bazându-se pe dovezi pentru o aplicare echitabilă și eficientă a legii.

III. OBIECTIVE PRINCIPALE

La finalul cursului, audienții vor fi capabili să:

- **explice și analizeze rolul psihologiei în sistemul judiciar**, investigarea penală, procesul decizional din tribunal și impactul psihologic al detenției asupra infractorilor;
- **identifice și interpreteze structura și trăsăturile personalității** relevante în context judiciar, evaluând influența acestora asupra comportamentului infracțional și a procesului de justiție;
- **elaboreze profilul psihologic al infractorului și victimei**, analizând dinamica victimă-agresor, factorii de risc și impactul psihologic al Sindromului Stockholm în context infracțional;
- **aplice metode și tehnici de investigare a minciunii**, utilizând cunoștințe despre mecanismele de simulare, analiza comportamentală și instrumente psihologice de detectare a falsității în declarații;
- **evalueze aspectele psihologice ale procesului judiciar**, inclusiv influențele cognitive și emoționale asupra deciziilor procurorilor și judecătorilor, precum și asupra comportamentului martorilor și inculpaților;
- **utilizeze metode psihologice bazate pe dovezi** pentru a contribui la stabilirea adevărului și aplicarea justiției într-un mod echitabil și obiectiv.

IV. ADMINISTRAREA DISCIPLINEI

Denumirea disciplinei	Formator	Semestrul	Total ore	Ore curs	Ore pract.	Evaluarea
Psihologie comportamentală și investigativă	Inga Platon	II	20	8	12	Evaluare finală / colocviu

V. TEMATICA ȘI REPARTIZAREA ORIENTATIVĂ A ORELOR

Nr. d/o	Unități de conținut al modulelor de curs	Ore de contact direct	
		Ore teoretice	Ore practice
I.	Incursiuni în psihologia judiciară: rolul psihologiei în sistemul judiciar, investigațiile penale, tribunal și mediul penitenciar	2	3
II.	Structura și trăsăturile personalității în context judiciar	2	4
III.	Profilul psihologic al infractorului și victimei, sindromul Stockholm și metode de investigație	2	2
IV.	Investigația psihologică a minciunii: mecanisme de simulare și tehnici de detectare	2	3
	TOTAL	8	12

VI. CONȚINUTUL UNITĂȚILOR DE CURS

Nr. d/o	Tematica unității de curs	Numărul de ore
1.	Incursiuni în psihologia judiciară: rolul psihologiei în sistemul judiciar, investigațiile penale, tribunal și mediul penitenciar • Psihologia judiciară: definiție, domeniu și aplicabilitate: Relația dintre psihologie și sistemul de justiție; Importanța psihologiei în investigarea și soluționarea cauzelor penale • Psihologia în investigațiile penale: Profilarea infractorului și analiza comportamentală; Factori psihologici în interogatoriu și mărturii. • Psihologia în procesul judiciar: Factorii psihologici care influențează deciziile judecătorilor și procurorilor; Biasuri cognitive și erori în evaluarea probelor și mărturiilor; Comportamentul și influența martorilor și inculpaților în sala de judecată. • Psihologia în mediul penitenciar: Adaptarea psihologică la detenție și impactul asupra personalității; Factori psihologici ai recidivei și reintegrarea socială a foștilor deținuți; Rolul intervenției psihologice în reabilitarea infractorilor.	2
2.	Structura și trăsăturile personalității în context judiciar • Teoriile personalității și aplicabilitatea lor în justiție: Abordări clasice și moderne în studiul personalității; Modele explicative: teoria trăsăturilor, psihanalitică, cognitiv-comportamentală • Factorii de influență asupra personalității: Factori biologici și genetici; Factori sociali și educaționali; Factori psihologici și experiențiali. • Structura și însușirile personalității: Componentele personalității: cognitive, afective și comportamentale; Trăsăturile de personalitate relevante în context infracțional și judiciar; Stabilitate versus modificabilitate a personalității în timp.	2

3.	Profilul psihologic al infractorului și victimei, Sindromul Stockholm și metode de investigație • Constructul de personalitate și influența sa în context infracțional: Componentele și trăsăturile personalității relevante în criminologie; Tipologii de personalitate și corelația cu comportamentul infracțional; Tulburările de personalitate și predispoziția spre infracțiuni (ex. tulburarea de personalitate antisocială, narcisică, borderline). • Metode internaționale de construcție a profilului psihologic: Profilarea infractorilor: definiție, scop și aplicabilitate; Modele de profiling: abordarea FBI, analiza deductivă și inductivă. • Tipologia psihologică a infractorilor: Infractorii violenți, sexuali, economici și recidiviști; Factori de risc și motivațiile infractorilor. • Particularitățile psihologice ale victimei: Factori psihologici ai vulnerabilității victimelor; Reacțiile victimelor: stres post-traumatic și sindromul de victimizare; Sindromul Stockholm: mecanisme, cauze și implicații judiciare; Sprijin psihologic și protecția victimelor în sistemul judiciar.	2
4.	Investigația psihologică a minciunii: mecanisme de simulare și tehnici de detectare • Comportamentul simulat și indicatorii minciunii: Definiția și clasificarea comportamentului simulat; Indicatorii verbali ai minciunii: incoerență, detalii excesive sau insuficiente, ezitări; Indicatorii motori și non-verbali: gesturi defensive, mișcări involuntare, evitarea contactului vizual; Indicatorii fiziologici ai minciunii: modificări ale ritmului cardiac, respirației și transpirației • Etiologia minciunii în procesul judiciar: Motivele și mecanismele psihologice ale minciunii, funcțiile minciunii. • Depistarea comportamentului simulat și tehnici de investigare: Metode de analiză a discursului și detectarea incongruențelor; Observația comportamentală și interpretarea microexpresiilor; Poligraful și alternative psihologice în detectarea minciunii; Tehnici de interogatoriu: întrebări strategice, inducerea incongruențelor în declarații. • Elemente de psihotactică în investigarea minciunii: Rolul comunicării non-verbale în analiza credibilității; Crearea unui climat de încredere pentru detectarea incongruențelor; Utilizarea tăcerii și tehnici indirecte pentru dezvăluirea adevărului.	2
Total ore		8

VII. TEMATICA SEMINARELOR

Modul	Tema	Metoda	Nr. ore
Modulul I: Incursiuni în psihologia judiciară	Rolul psihologiei în sistemul judiciar și investigarea penală	Dezbateri, Discuții de grup	2
	Factori psihologici în luarea deciziilor judiciare	Studiu de caz, Brainstorming	

	Adaptarea psihologică la detenție și reintegrarea foștilor deținuți	Analiză de caz, Simulare	
Modulul II: Structura și trăsăturile personalității în context judiciar	Teoriile personalității și aplicabilitatea lor în criminologie	Discuții în grup, Exerciții aplicative	4
	Factori de influență asupra personalității infractorilor și victimelor	Studiu de caz, Brainstorming	
	Trăsături de personalitate relevante în procesul judiciar	Joc de rol, Simulare	
Modulul III: Profilul psihologic al infractorului și victimei	Tipologia infractorilor: violenți, sexuali, economici și recidiviști	Analiză de caz, Simulare	3
	Sindromul Stockholm și implicațiile sale judiciare	Discuții în grup, Studii de caz	
	Metode internaționale de construcție a profilului psihologic	Joc de rol, Exerciții aplicative	
Modulul IV: Investigația psihologică a minciunii	Exprimarea aspectului inaparent în comportamentul simulat	Simulare, Joc de rol	3
	Metode de detectare a minciunii: analiză comportamentală și interogatoriu	Exerciții practice, Studiu de caz	
	Elementele psihotactice în investigarea minciunii	Brainstorming, Discuții în grup	
TOTAL ORE			12

VIII. EVALUAREA

Evaluarea în cadrul acestui curs va fi realizată printr-o abordare combinată, menită să reflecte atât nivelul de înțelegere teoretică, cât și aplicabilitatea cunoștințelor în practică.

- **Evaluare peer-to-peer** – participanții vor oferi și primi feedback constructiv asupra analizelor și soluțiilor propuse în cadrul activităților practice, consolidând astfel învățarea colaborativă.
- **Portofoliu de învățare** – fiecare participant va întocmi un portofoliu care va include reflecții asupra temelor studiate, exemple de studii de caz și analize aplicative.
- **Analiza studiilor de caz** – evaluarea va include interpretarea și soluționarea unor situații concrete, folosind metode și principii psihologice relevante.
- **Prezentarea referatelor** – participanții vor elabora și susține referate pe teme specifice, demonstrând capacitatea de analiză critică și aplicare a conceptelor.
- **Evaluare finală** – colocviu, care va consta într-un test scris, evaluare practică sau prezentare integrativă a cunoștințelor, în funcție de specificul competențelor urmărite.

Această metodologie de evaluare asigură un proces complet de verificare a cunoștințelor, atât individual, cât și în echipă, punând accent pe învățarea aplicativă și dezvoltarea gândirii analitice.

IX. BIBLIOGRAFIE

Acte legislative și normative:

1. Codul penal al Republicii Moldova din 18 aprilie 2002.
2. Codul de procedură penală al Republicii Moldova din 14 martie 2003.

Literatură didactică și științifică:

Lucrări în limba română:

1. Butoi, T. B. *Tratat universitar de psihologie judiciară* (Ed. a 2-a, revizuită și adăugită). București: Editura Pro Universitaria, 2019.
2. Butoi, I., Butoi, T. *Tratat universitar de psihologie judiciară: teorie și practică*. București: Editura Pinguin Book, 2006.
3. Doise, W., Deschamp, J-C., Mugny, G. *Psihologie socială experimentală*. Iași: Editura Polirom, 1996.
4. Eysenck, H. J., Gudjonsson, G. H. *The Causes and Cures of Criminality*. New York: Plenum Press, 1989.
5. Jung, C. G. *Tipuri psihologice*. București: Editura Humanitas, 1996.
6. Goleman, D. *Inteligența emoțională*. București: Editura Curtea Veche, 2001.
7. Reid, J. A. *Crime and Personality: Personality Theory and Criminality Examined*. Student Pulse Academic Journal, 2011.
8. Rîjicova, S. *Expertiza psihologică judiciară în cadrul sistemului judiciar. În Expertiza judiciară în cauzele privind minorii*, Institutul de Reforme Penale. Chișinău: Combinatul Poligrafic, 2005, p. 118-132.
9. Rîjicova, S. *Ghid pentru specialiștii din domeniul justiției juvenile (Asistența minorilor în conflict cu legea). Volumul II*. Chișinău: Helmax, 2004.
10. Tănăsescu, I. *Criminologie, Agresologie, Victimologie, Detentologie*. București: Editura Allbeck, 2003.
11. Prelipceanu, D., Mihăilescu, R., Teodorescu, R. *Tratat de sănătate mintală*, vol. I. București: Editura Enciclopedică, 2000.

Lucrări internaționale:

12. *Case Management for Missing Children Homicide Investigation*. U.S. Department of Justice, May 1997.
13. Money, J. *Lovemaps: Clinical Concepts of Sexual/Erotic Health and Pathology, Paraphilia, and Gender Transposition in Childhood, Adolescence, and Maturity*. New York: Prometheus Books, 1998.

Lucrări în limba rusă:

14. Антонян, Ю. *Изучение личности преступника*. Москва, 1982.
15. Васильев, В. *Юридическая психология: Учебник для вузов*. СПб: Питер, 2000.
16. Еникеев, М. И. *Юридическая психология*. СПб: Питер, 2004.
17. Маіоров, Н. И., Оброзцов, В. Л. *Личность преступника*. Москва, 1975.
18. Мамонтова, С. Н. *Прикладная юридическая психология*. Москва, 2008.
19. Нагаев, В. В. *Основы судебно-психологической экспертизы*. Москва: Закон и право, 2003.
20. Пирожков, В. Ф. *Криминальная психология*. Москва, 2007.

21. Реан, А. А. *Судебно-психологическая экспертиза по делам об изнасиловании. Психологический журнал*, 1990, т. 11, N 2, с. 74-81.
22. Романов, В. В. *Юридическая психология: Учебник для вузов*. Москва: Юрист, 2005.
23. Сафуанов, Ф. С. *Аффект: судебно-психологический экспертологический анализ. Психологический журнал*, Москва, 2001, т. 22, N 3, с. 15-25.
24. Сорочан, В. В. *Юридическая психология*. Москва, 2010.
25. Столяренко, А. М. *Энциклопедия юридической психологии*. Москва, 2003.
26. Чуфаровский, Ю. В. *Юридическая психология. Учебное пособие*. Москва, 1997.